

A PÉNZMOSÁS ÉS A TERRORIZMUS FINANSZÍROZÁS ELLENI FELLÉPÉS EURÓPAI UNIÓS ÉS NEMZETKÖZI JOGI SZABÁLYOZÁSÁNAK LEGÚJABB FEJLEMÉNYEI*

THE LATEST TENDENCIES IN THE FIGHT AGAINST MONEY LAUNDERING IN INTERNATIONAL AND EU LEGISLATION

Balogh Alexandra Petra**

Abstract

Money laundering is the process by which criminal proceeds are "cleaned" so that their illegal origins are hidden. It is usually associated with the types of organised crime that generate huge profits in cash, such as trafficking in drugs, weapons and human beings as well as fraud. Money laundering and financial crime is costing the global economy billions of pounds every year resulting in tighter and more complex regulations to combat these problems. The estimated amount of money laundered globally in one year is 2% to 5% of global GDP, or US\$800 billion to US\$2 trillion. Since it is a worldwide, complex and multi-faceted activity, it requires international regulation and widespread cooperation among countries. The European Union adopted the first anti-money laundering Directive in 1991 in order to prevent the misuse of the financial system for the purpose of money laundering. This legislation has been constantly revised in order to mitigate risks relating to money laundering and terrorist financing.

Keywords: money laundering, terrorist financing, global problem, EU directives, international organizations

Kulcsszavak: pénzmosás, terrorizmus finanszírozás, globális probléma, európai uniós irányelvek, nemzetközi szervezetek

Bevezetés

Napjainkban a pénzmosás egy világméretű probléma, melyet többé-kevésbé újkeletűnek tekinthetünk, hiszen a globalizáció, a kapitalizmus szülöttje. Egyre elterjedtebb, határokon átnyúló léte miatt az ellene való büntetőjogi eszközökkel való hatékony fellépés és nemzetközi, valamint európai együttműködés is előtérbe került. Maga a pénzmosás, mint tevékenység nem ismeretlen a társadalom valamennyi rétege számára. Újságban, híradóban, interneten vagy egyéb információs eszköz által mindenki hallhatott már napjaink egyik legjövödelmezőbbnek

* A tanulmány a Magyar Jogász Egylet Ösztöndíjprogramjának támogatásával készült.

** Balogh Alexandra Petra, ötödéves nappali tagozatos joghallgató a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán. E-mail: bszancso@gmail.com Konzulens: Prof. Dr. Jacsó Judit fejlesztési és gazdasági dékánhelyettes, tanszékvezető egyetemi tanár, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Büntetőjogi és Kriminológiai Intézeti Tanszék. E-mail: jogjacso@uni-miskolc.hu

bizonyuló bűncselekményéről. Az elkövetők célja világos: illegális cselekményekből származó pénzeket igyekeznek legálissá tenni, azaz a korábban "piszkos" pénzből "tisztát" csinálnak.

Miért jelent ez akkora veszélyt társadalmunk, illetve gazdaságunk számára? „A pénzmosás társadalmi veszélye abban áll, hogy konszolidálja a bűnöző szervezetek gazdasági hatalmát és lehetővé teszi számukra, hogy bejussanak a legális gazdaságba.”¹ Elsősorban a gazdaság kiegyensúlyozott működését veszélyezteti, mivel konkurenciát jelent a piaci szereplők számára. Ebből kifolyólag negatív hatással van a gazdaság versenyképességére, hiszen könnyen versenyelőnyre tehetnek szert a bevételeket illegális forrásból származtató vállalatok. „A legálisan tevékenykedőkre nézve ez a folyamat vagy életszínvonaluk romlásához vezet, mivel minimális bevételre tesznek szert, vagy pedig bűncselekmények elkövetésével (pl. adócsalás) próbálnak versenyben maradni.”² Veszélybe kerül tehát az esélyegyenlőség, amely a piactudomány nélkülözhetetlen eleme, stabil működésének kulcsa. Ha egyszer az illegális pénzek beépülnek a gazdaságba, csökken a piaci műveletek hatékonysága, csökken a tisztességesség és ez végső soron kihat az állam társadalmi-jogi berendezkedésére is, kockára téve annak évtizedek alatt kialakult demokratikus rendjét.³ Kialakulhat egyfajta illegális másod-gazdaság, aminek résztvevői habár igénybe veszik az állam által biztosított közszolgáltatásokat, de a kötelezettségeket már kevésbé hajlandók teljesíteni: kivonják magukat az adók, járulékok megfizetése alól. Ez a fekete monetáris hatalom a saját, olcsóbb piszkos pénzével kiszorítja a piacról a drága és véges mennyiségű legális pénzeket.

Másrészt, a pénzmosás elkövetőinek folyamatosan globalizálódó világunk is csak kedvez. A globalizáció eredményeképpen a legtöbb állam és azok regionális piaci között megszűnnek a határok, az Európai Unió tagállamai között megvalósul a tőke, a munkaerő, a termékek és a szolgáltatások szabad áramlása. Ez a folyamat azonban nemcsak a gazdasági lehetőségeket tágítja, hanem a bűnelkövetési módozatokat is.

Végül említést érdemel a pénzmosás flexibilitása, amely megkülönbözteti valamennyi bűncselekménytől. Az elkövetők gyorsan váltogatják a különböző technikákat, keresve folyamatosan a minél hatékonyabbat és a még a bűnüldöző szervek számára ismeretlent, hogy mindig a hatóságok előtt járjanak egy lépéssel. Továbbá az elkövetés helyszínét is változtatják, annak megfelelően, hogy hol csekély a felderítés aránya.⁴

1. A pénzmosás általános jellemvonásai

1.1. A pénzmosás kialakulása

A legenda szerint magának a pénzmosásnak mint kifejezésnek ("money laundering") a megjelenése az olasz maffiához, illetve a szervezett bűnözés atyjához, Al Caponéhoz köthető, aki az Egyesült Államokban, Chicagó-szerte működtetett pénzbedobós, önkiszolgáló

¹ Lamberto DINI: General Introductory Report. International Conference on Preventing and Controlling Money Laundering and the Use of Proceeds of Crime: a Global Approach. Cormayeur Mont Blanc, Aosta Valley (Italy) 18–20 June 1994. Official United Nations document (E/Conf.88/7), ISPAC. P.2.

² JACSÓ Judit: A pénzmosás elleni nemzetközi fellépés eszközei. Magyar Jog 2000/9. szám 545. o.

³ SZENDREI Ferenc: A pénzmosás. PhD értekezés, 2010, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskola, 9–11. o.

⁴ CZAKÓ Zsuzsanna: Amerikai offshore világgazdaság. Debreceni Jogi Műhely 2009/2. szám http://www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/2_2009/amerikai_offshore_vilaggazdasag/

mosodákat.⁵ A mosodák jelentős jövedelemmel rendelkeztek, így Al Capone gond nélkül álcázta rajtuk keresztül a számtalan illegális tevékenységből, például prostitúcióból, szerencsejátékokból, fegyverkereskedelemből, zsarolásból származó bevételét. A mosodákat "Laundromats"-nak keresztelték, ezzel utalva a maffia által működtetett mosodákra. Azonban a történet Al Capone szemszögéből nem ért fényes véget, ugyanis végül adócsalás miatt szabadságvesztésre ítélték és az Alcatrazba csukták.

Al Caponén túl számtalan korrupt politikai vezetőt említhetünk, akik a piacgazdaság stabilitását veszélyeztették illegális pénzügyi tevékenységeikkel. Példaként hozható Najib Razak maláj miniszterelnök története, akinek a számlájára 700 millió dollár érkezett, állítása szerint ajándékként a szaúdi királyi családtól. A bökkenőt az jelentette, hogy a maláj nemzeti vagyonalapból azonos összeg tűnt el ez idő tájt. Azt feltételeznénk, hogy a pénzmosás legelkötelezettebb üldözői a pénzforgalmi szolgáltatók, hitelintézetek, azonban akad olyan eset is, melyben épp a bank a fő elkövető. Példaként említeném a Benex-botrányt. A Benex-ügyben New York egyik ismert bankja mosta tisztára az orosz maffia pénzét.⁶

Jeffrey Robinson pénzügyi szakíró, akinek műve magyarul is megjelent Pénzmosoda címmel⁷, cáfolja ezt a legendát, és a hírhedt 1973-as Watergate-botrányhoz köti a kifejezés első megjelenését. A Watergate-ügy az akkori amerikai elnök, Richard Nixon lemondásához vezetett, s erről egy újságcikk is megjelent, amiben Nixon titkos üzletei kapcsán említésre került a pénzmosás kifejezés. Az első bíróság, mely büntető ügyben a pénzmosás kifejezést alkalmazta szintén egy amerikai bíróság volt 1976-ban, s itt minősítették először önálló bűncselekménnyé 1986-ban (Money Laundering Act). Az Egyesült Államok számára tehát már a 70-es években sem volt ismeretlen e bűncselekmény, és már ekkor igyekeztek intézkedéseket tenni a prevenció jegyében. Egy 1970-es banki titoktartásról szóló törvény kötelezettségként írta elő a bankok, takaré- és kölcsönpenztárak, illetve más pénzintézetek számára, hogy minden 1000 dollárt meghaladó készpénzügyletet jelentsenek a Szövetségi Adóhivatalnak (IRS). Ezt később 10.000 dollárra módosították.

1.2. A pénzmosás fázisai

Ahogy a pénzmosás kifejezés első megjelenése, valamint önálló bűncselekménnyé nyilvánítása az Egyesült Államokhoz kötődik, hasonlóan a pénzmosás három fázisát elkülönítő modell is Amerikából ered. E koncepció szerint az első stádium az elhelyezés, amely a legrövidebb szakasz, hiszen a lényege a piszkos pénztől való megszabadulás, vagyis a bűnözők az alapbűncselekményből származó pénzt a pénzügyi szervezetekhez juttatják, tehát például bankokba viszik, átutalják, vagy átváltják egy eltérő fizetőeszközzé. Rövidsége mellett ez a legkockázatosabb fázis is, hiszen ekkor még közvetlen a kapcsolat az alapbűncselekmény és az abból származó bevétel között. E szakasz során gyakori ún. stróman személy igénybevétele, aki közreműködik a pénz elhelyezésében, de nincs tudatában annak bűnös eredetéről. Jellemző továbbá hamis dokumentumok felhasználása, fedővállalkozások létrehozása, illetve a jövedelem átjuttatása a határokon, ami megvalósulhat elektronikus átutalással, vagy fizikai módon. A bűnözők gyakran ún. készpénzintenzív vállalkozásokat választanak célpontul,

⁵ LENTNER Csaba – ZÉMAN Zoltán: A pénzmosás egyes jogi és gazdasági összefüggéseiről. Miskolci Jogi Szemle, 2017/1. szám 20. o.

⁶https://hvg.hu/brandchannel/bchbisnode_20180214_Al_Capone_nyomdokain_ezek_voltak_az_elmult_evszazad_legnagyobb_penzmosasai (Letöltés ideje: 2022.03.08.)

⁷ Jeffrey ROBINSON: Pénzmosoda - A világ harmadik legnagyobb üzlete belülről, Park Kiadó, Budapest, 1996.

ugyanis az ilyen cégeknél mindennapos a nagy összegek ki- és beáramlása. Példaként hozhatóak a kaszinók, műkereskedések, éttermek.⁸ Említésre érdemes a *strukturálás* fogalma, ami abban áll, hogy a bűnözők oly módon helyezik el a készpénzt, hogy azok értéke semmiképp se érje el az azonosítási kötelezettség határát, tehát a jelentési küszöbnél alacsonyabb összeget tesznek be a bankokba. Elképzelhető az elhelyezésnek más módja is, például műtárgyak, ingatlanok, gyémántok megvásárlása, majd ezen nagyértékű vagyontárgyak eladása egy jóhiszemű fogyasztónak, amelynek eredményeképpen a tárgyért kapott összeg már bevihető a bankrendszerbe.

A következő a rétegzés vagy bújtatás fázisa, amelynek célja a bűnös eredet elleplezése. Komplex pénzügyi tranzakciók alkalmazásával (például többszöri átutalások, keresztező- és fedőműveletek, vásárlások) eléri, hogy ne lehessen visszavezetni az összeget annak forrásához. Gyakori fantomtársaságok alapítása, nemzetközi offshore cégek bevonása, hamis okmányok felhasználása. A rétegzés egyik leggyakrabban előforduló módszere az összeg felbontása kisebb részekre, majd azok átutalása más pénzügyi intézetekbe, más valutanemekbe, különböző országokba.

Végül a harmadik az integráció folyamata. Ebben a szakaszban az illegális pénz visszakerül a legális pénzügyi rendszerbe, például úgy, hogy azt egy jogszerűen működő vállalkozás bevételei közé beillesztik, és ezt alátámasztva hamis számlákat gyártanak. Gyakori az integrálás olyan országokban történő megvalósítása, ahol a jogszabályok nagyfokú anonimitást biztosítanak.⁹

2. A pénzmosás szabályozása az Európai Unióban

2.1. Szabályozástörténet

Az Európai Unió egy egyedülálló gazdasági és politikai egyesülés, melynek jelenleg 27 tagállama van, köztük Magyarország. Az Egyesült Királyság 2020. január 31-én kilépett a közösségből. Az európai országok gazdasági együttműködése 1951-ben vette kezdetét, akkor még csak Belgium, Németország, Franciaország, Olaszország, Luxemburg és Hollandia részvételével. A hat tagállam később, 1958-ban megalakította az Európai Gazdasági Közösséget, melynek 1993. november 1-jétől az elnevezése Európai Unió. Az Európai Unió gazdaságának egyik kulcsfontosságú eleme az egységes piac. A tagállamok között eltörölték a belső határokat, melynek eredményeképp a piacon megvalósul a tőke, a munkaerő, az áruk és a szolgáltatások szabad áramlása.

A közösségi jogalkotó a 90-es években felismerte, hogy a közösség vívmányai egyben negatív hatásokkal is járhatnak, hiszen a bűnözők előnyükre fordíthatják az uniós polgárok jogait, és felhasználhatják a közösség által biztosított szabadságokat például piszkos pénzük legalizálására. Nem volt kérdés, hogy egy egységes szabályozást kell teremteni a hatékony bűnüldözés érdekében, ennek híján ugyanis a bűnelkövetők feltehetően éltek volna az utazás szabadságának jogával, és mindig olyan tagállamban telepedtek volna le, ahol kevésbé szigorúak a szankciók.¹⁰

⁸ Peter LILLEY: *Dirty Dealing - The Untold Truth About Global Money Laundering*, 2001. Fordította: Csányi Szilvia, 57. o.

⁹ GÁL István László: *Gazdasági büntetőjog közzgazdászoknak*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2007. 155 – 157.

¹⁰ JACSÓ Judit: *A pénzmosás elleni fellépés dimenziói Európában: múlt, jelen és jövő*. In: Kiss V. (szerk.) *Kriminológiai Közlemények 72. Válogatás a 2012-ben tartott tudományos ülések előadásaiból*, Magyar Kriminológiai Társaság, Budapest, 2013. 55. o.

Az Európai Unió pénzmosás elleni politikája két pilléren nyugszik: a büntetőjogi eszközökön, valamint a büntetőjogon kívüli fellépésen. A büntetőjogon kívüli eszközök közé sorolhatjuk a később részletesen bemutatásra kerülő pénzmosás elleni irányelveket. Az irányelv olyan uniós jogi aktus, mely nem közvetlenül kötelező a tagállamokra nézve (másodlagos uniós jogforrás), meghatároz egy elérendő célt, amelyet a tagállamoknak bizonyos határidőn belül meg kell valósítaniuk. Az elmúlt években a közösség több olyan jogalkotási folyamatot kezdeményezett, melyek a két pillér erősítését vannak hivatva szolgálni.

2.2. A pénzmosás elleni fellépés büntetőjogon kívüli eszközei, az irányelvek

A közösség 1991-ben bocsátotta ki *első irányelvét* a pénzmosás elleni fellépés tárgyában.¹¹ Az első direktíva célul tűzte ki egyrészt a szervezett bűnözés és a kábítószer-kereskedelem visszaszorítását, másrészt annak megakadályozását, hogy az unió biztosította előnyöket a pénzmosók illegális pénzük legalizálására használják fel. A pénzmosás tilalmát elsősorban a kábítószer-kereskedelemből származó jövedelemre írta elő. Bár a pénzmosás bűncselekménye főképpen a gazdasági szektort fenyegette, a közösségi jogalkotó felhatalmazta az államokat arra, hogy az I. Pénzmosás elleni Irányelv hatályát kiterjesszék más szakmákra is. Ez a felhatalmazás azonban nem járt az elképzelt egységes szabályozással, és a helyzetet a *II. Pénzmosás elleni Irányelv*¹² megalkotásával igyekeztek orvosolni 2001-ben.

A második direktívát a jogalkotók a Pénzügyi Akciócsoport (Financial Action Task Force – FATF) által kiadott 40 ajánlást szem előtt tartva alkották meg. A II. Pénzmosás Elleni Irányelv lényegesen kiterjesztve hatályát felsorolja azon szakmai tevékenységük során eljáró természetes és jogi személyeket, melyekre rendelkezései vonatkoznak: a hitelintézetek, a pénzügyi szervezetek, valamint meghatározott nem pénzügyi szolgáltatók és hivatások képviselői¹³, amennyiben az ellenérték kiegyenlítésére készpénzben kerül sor, és a készpénz értéke a 15 ezer eurót eléri vagy meghaladja. Továbbá bizonyos ügylettípusokban a direktíva hatálya kiterjed a közjegyzőkre és más független jogi hivatások képviselőire is.¹⁴

A bűncselekmény közösségi szabályozásának történetében a következő lépcsőfokot az Európai Unió pénzmosás és terrorizmus-finanszírozás elleni *harmadik irányelve*¹⁵ képezi, mely felváltotta a 91/308/EGK irányelvet és annak 2001-es (2001/97/EK) módosítását. A direktíva elnevezéséből látható, hogy a közösségi jogalkotó kiterjesztette az intézkedéseket a terrorizmus finanszírozásának megakadályozására. Mérföldkövet jelentett a kockázat-alapú szabályozási modell bevezetése, amelynek eredményeképpen megszűnik a pénzmosást üldöző szervezet egységesen érintő teher, és helyette előtérbe kerül a kockázatok szélesebb körű elemzése. Az eddig egységes ügyfél-azonosítás háromszintűvé válik, az alapeljárás mellett megjelenik a fokozott és az egyszerűsített ügyfél-átvilágítás.¹⁶

¹¹ A Tanács 91/308/EGK irányelve [1991. június 10.]

¹² Az Európai Parlament és a Tanács 2001/97/EK irányelve [2001. december 4.]

¹³ Könyvvizsgálók, könyvelők és adótanácsadók, ingatlanügynökök, közjegyzők és más független jogi hivatások képviselői, nagy értékű árucikkek kereskedői, kaszinók.

¹⁴ PAPP Zsófia: Az Európai Unió pénzmosás elleni első és második irányelvének és az FATF ajánlásainak eltérő rendelkezései. Iustum Aequum Salutare II. 2006/1-2. szám 232–233. o. http://ias.jak.ppke.hu/hir/ias/200612sz/2006_1-2_2disser3.pdf

¹⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 2005/60/EK irányelve

¹⁶ SZENDREI Ferenc: A szervezett bűnözés gazdasági háttere és a pénzmosás. Magyar Rendészet 2018/5. szám. 77–91. o.

2012-ben az Európai Bizottság jelentést nyújtott be az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a III. Pénzmosási Irányelv felülvizsgálatának szükségességét előirányozva. Ennek eredményeképpen a közösség 2015-ben elfogadta a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló, ún. *IV. Pénzmosás elleni Irányelvet*.¹⁷ Ekkorra már eljutottunk oda, hogy nem feltétlenül a szervezett bűnözéshez kapcsolódás adja az alapcselekmény veszélyességét, hanem a szabadságvesztéssel való fenyegetettség. A negyedik irányelv az alapcselekményi kört kibővítette a közvetlen és közvetett adózáshoz kapcsolódó és a tagállamok nemzeti jogában meghatározott adóbűncselekményekkel. A bejelentésre kötelezett szolgáltatók körében is bővülés figyelhető meg, valamint a korábban megállapított 15 ezer eurós összeghatár 10 ezer euróra módosult, illetve a korábbi direktívák által nevesített kaszinók mellett más szerencsejáték-szervezők is az irányelv hatálya alá kerültek.

Kétfajta kötelezettség terheli a IV. Pénzmosási Irányelv hatálya alá tartozó szerveket: egyrészt az ügyfél-átvilágítási, másrészt a bejelentési kötelezettség.¹⁸ Különbséget tehetünk egyszerűsített ügyfél-átvilágítási intézkedések (alacsony kockázat esetén), illetve fokozott ügyfél-átvilágítási eszközök között. Utóbbi harmadik országbeli válaszó intézményekkel folytatott, határon átnyúló levelező banki kapcsolatok esetén, a kiemelt közszereplőkkel folytatott ügyletek vagy üzleti kapcsolatok tekintetében kerül sor, valamint abban az esetben, ha az ügyfél olyan harmadik országban letelepedett természetes vagy jogi személy, akit/amelyet a Bizottság, a tagállamok vagy a kötelezett szolgáltatók magasabb kockázatot jelentőnek minősítettek.

Bizonyos országokkal szemben kiegészítő ügyfél-átvilágítási intézkedéseket kell foganatosítani. A Bizottság ennek megvalósulása érdekében jegyzéket tart fenn azokról a nem uniós államokról, melyeknek a pénzmosás és a terrorizmus-finanszírozás elleni küzdelmét célzó nemzeti rendszereit stratégiai hiányosságok jellemzik (kiemelt kockázatú harmadik országok jegyzéke).¹⁹ Ide sorolhatjuk például Irakot, Pakisztánt, Mongóliát, Afganisztánt.²⁰ A jegyzék 54 kiemelt prioritású terület elemzését követően jött létre, a vizsgált országok mindegyike legalább egy kritériumnak megfelel a következőkből: rendszerszintű hatást fejt ki az uniós pénzügyi rendszer integritására; a Nemzetközi Valutaalap szerint nemzetközi offshore pénzügyi központnak minősül; illetve gazdasági jelentőséggel bír, és gazdaságilag erősen kötődik az EU-hoz. A Bizottság 2020 májusában előterjesztette a kiemelt kockázatú harmadik országok naprakészre tett jegyzékét, valamint egy felülvizsgált uniós módszertant a kiemelt kockázatú harmadik országok azonosítására.

A bejelentési kötelezettség teljeskörű megvalósítása érdekében a tagállamoknak egy független és autonóm pénzügyi információs egységet (Financial Intelligence Unit – FIU), amelynek a feladata a gyanús ügyletek bejelentésére és a pénzmosásra, kapcsolódó alaphűncselekményekre vagy terrorizmusfinanszírozásra vonatkozó információk fogadása és elemzése, továbbá az elemzése eredményeinek, illetve minden további vonatkozó információnak a továbbítása az illetékes hatóságoknak, amennyiben felmerül a pénzmosás, a kapcsolódó alaphűncselekmények vagy a terrorizmusfinanszírozás gyanúja.²¹

2015 óta Európában megnőtt a terrortámadások száma, a radikális, magát Iszlám Államnak nevező szervezet számtalan merényletet, emberrablást hajtott végre, egyre kiterjedtebben. Ezáltal

¹⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 2015/849/EU irányelve [2015. május 20.]

¹⁸ 2015/849/EU irányelv 15–17. cikk.

¹⁹ <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/fight-against-terrorism/fight-against-terrorist-financing/> (Letöltés ideje: 2022.03.26.)

²⁰ COMMISSION DELEGATED REGULATION (EU) 2016/1675

²¹ 2015/849/EU irányelv 32. cikk.

menekültválság bontakozott ki, ugyanis a háborús országok állampolgárai egyre nagyobb számban menekülnek Európa felé. A közösségi jogalkotót ez arra sarkallta, hogy újabb, szigorúbb intézkedéseket hozzon a terrorizmus-finanszírozás és a pénzmosás visszaszorítására.²² 2016 februárjában az Európai Bizottság *cselekvési tervet* tett közzé, amelynek részét képezte a *negyedik pénzmosási irányelv* módosítására irányuló javaslat is.

2.3. Legújabb tendenciák az európai uniós szabályozásban

2018-tól az uniós jogalkotó még *szigorúbb szabályozást* vezetett be a pénzmosás elleni küzdelem érdekében, két irányelv is elfogadásra került, melyek közül az egyik preventív jellegű szabályok tekintetében vezet be módosításokat a IV. Pénzmosás elleni irányelv szabályozásába, a másik ezzel előírja a pénzmosás büntetőjogi eszközökkel történő üldözését a tagállomok számára, amelyre a Lisszaboni Szerződés ad felhatalmazást az uniós jogalkotónak.

Az V. Pénzmosás elleni Irányelv²³ 2018 júniusában lépett hatályba. A tagállamoknak 2020. január 10-ig kellett átültetniük belső jogukba. Az ötödik irányelv célkitűzései között szerepel a *kiemelt kockázatot jelentő harmadik országokkal* kapcsolatos ellenőrzések szigorítása, az előre fizetett kártyákhoz és a virtuális fizetőeszközökhöz kötődő kockázatok kezelése, a nemzeti pénzügyi információs egységek közötti együttműködés javítása. A dokumentum rögzíti, hogy elengedhetetlen a IV. Pénzmosási Irányelv hatályának kiterjesztése a virtuális fizetőeszközök és rendeleti pénzek közötti átváltási szolgáltatásokat nyújtó szolgáltatókra és a letétkezelő pénztárca-szolgáltatókra.²⁴ További újítása, hogy hozzáférést biztosít a tényleges tulajdonosokra vonatkozó információkhoz, bővíti az uniós pénzügyi információs egységek hozzáférését a nyilvántartásokhoz, valamint javítja a kiemelt kockázatot jelentő harmadik országokból kiinduló vagy azokba irányuló pénzügyi tranzakciókra vonatkozó biztosítékokat.

Fontos végül megemlíteni, hogy a pénzmosás és terrorizmus finanszírozásának kezelése, valamint az V. Pénzmosási Irányelv alkalmazásának kiegészítése és megerősítése érdekében a pénzmosás elleni, büntetőjogi eszközökkel történő küzdelem, valamint az illetékes hatóságok közötti hatékonyabb és gyorsabb, határokon átnyúló együttműködés lehetővé tétele az uniós jogalkotó elfogadta a VI. Pénzmosási Irányelvet, amely egyben az első irányelv, amely a pénzmosás büntetőjogi tilalmazását írja elő a tagállamoknak. „A Lisszaboni Szerződés óta a *pénzmosás* egyike azon, az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (EUMSZ) 83. cikk (1) bekezdésében megjelölt tíz, különösen súlyos, több államra kiterjedő vonatkozású *uniós bűncselekménynek*, amelynek harmonizációjára az uniós jogalkotó hatáskört kapott.”²⁵

A Gazdasági és Pénzügyi Tanács 2019 júniusában elfogadta a *2019-2024-es időszakra szóló stratégiai menetrendjét*. Ezt követően 2019 decemberében stratégiai prioritásokat fogadott el, amelyek célja a terrorizmus és a határon átnyúló bűnözés elleni küzdelem fokozása, az együttműködés és az információmegosztás javítása, valamint a közös eszközök továbbfejlesztése.

Az Európai Tanács felkérte a Bizottságot arra, hogy tárja fel az uniós szabályozás erősítését szolgáló lehetséges intézkedéseket, valamint a technológiai fejlődés adta lehetőségek

²² 2018/843/EU irányelv (2) preambulumbekendés

²³ 2018/843/EU irányelv

²⁴ 2018/843/EU irányelv (8) preambulumbekendés

²⁵ JACSÓ Judit: Gondolatok Az Európai Unió pénzmosás elleni büntetőpolitikájáról a hatodik pénzmosás elleni uniós irányelv tükrében. In: Bárd Petra – Borbíró Andrea – Gönczöl Katalin (szerk.): Kriminológia és kriminálpolitika a jogállam szolgálatában. Tanulmányok Lévay Miklós tiszteletére, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2019. 402.

kihasználásának lehetőségeit a pénzmosás elleni küzdelemben. Másrészt a Tanács felkérte a Bizottságot, hogy mérlegelje azt, hogy esetleg e szabályozási terület valamennyi aspektusát *rendeletben hatékonyabban lehetne-e szabályozni*, illetve hogy milyen előnyökkel és hátrányokkal járna a pénzmosás elleni felügyelettel kapcsolatos bizonyos feladatok átruházása egy *független uniós szervre*. Kiemelendő, hogy a rendeleti szintű szabályozás új színre emelné a pénzmosás elleni fellépést az Európai Unióban, hiszen ez tagállami átültetés nélkül, közvetlenül hatályos joganyag formájában tenné lehetővé a pénzmosás elleni intézkedések bevezetését. A Bizottság a Tanács által körvonalazott célok megvalósítása érdekében konzultál a tagállamokkal, és 2020 júniusától 6 havonta jelentést tesz eredményeiről.²⁶

Az Európai Bizottság 2020. május 13-án az Unió hivatalos lapjában közzétett egy *közleményt a pénzmosás és a terrorizmus-finanszírozás megelőzését szolgáló, átfogó uniós szakpolitikára irányuló cselekvési tervről*.²⁷ A Bizottság meglátása szerint "Pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás elleni küzdelmet szolgáló rendszert kell létrehozni egy olyan alapos hatásvizsgálat alapján, amely figyelembe veszi az alapvető jogokra gyakorolt hatásokat is. A prudenciális banki szabályozás és felügyelet terén bevezetett reformok példájára építve a rendszernek egy harmonizált szabálykönyvre és egy olyan uniós szintű felügyeleti hatóságra kell épülnie, amely a magas színvonalú és következetes felügyeletnek az egységes piacon történő biztosítása érdekében szorosan együttműködik az illetékes nemzeti hatóságokkal. Ennek együtt kell járnia a pénzügyi információs egységek hatékonyságát fokozó uniós támogatási és koordinációs mechanizmus létrehozásával, valamint a nemzeti központi bankszámla-nyilvántartások összekapcsolásával, ami felgyorsítja a bűnüldöző hatóságok és a pénzügyi információs egységek bankszámla-információkhoz való, határokon átnyúló hozzáférését."²⁸

A készpénzellenőrzéssel kapcsolatos rendelet²⁹ egy ellenőrzési rendszert állít fel a közösség területére belépő, és a területét elhagyó készpénzre vonatkozóan. A rendelet alapján azok a hordozók, akik 10 000 EUR összeget vagy azt meghaladó értékű készpénzt tartanak maguknál, kötelesek e készpénzről nyilatkozni azon tagállam illetékes hatóságainak, amelyen keresztül az Unió területére belépnek, illetve az Unió területét elhagyják, és kötelesek e készpénzt ellenőrzés céljából e hatóságok rendelkezésére bocsátani.³⁰

A bűnüldöző hatóságok pénzügyi információkhoz való hozzáférésére vonatkozó új szabályok³¹ szerint a bűncselekmények megelőzésére, felderítésére, nyomozására és a vádeljárás lefolytatására hatáskörrel rendelkező hatóságai közül minden tagállam kijelöli a nemzeti központi bankszámla-nyilvántartásához való hozzáférésre és az abban való keresésre jogosult illetékes hatóságokat, továbbá azokat, amelyek a pénzügyi információs egységektől pénzügyi információkat vagy pénzügyi elemzéseket kérhetnek és vehetnek át.³² Minden tagállam 2021. december 2-ig köteles értesíteni a Bizottságot a kijelölt hatóságokról.

A cselekvési terv *hat pilléren nyugszik*, amelyek a következők:

1. a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás elleni küzdelmet célzó hatályos uniós keret hatékony végrehajtásának biztosítása;

²⁶<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14823-2019-INIT/en/pdf> (Letöltés ideje: 2022.03.06.)

²⁷[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XC0513\(03\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XC0513(03)&from=EN) (Letöltés ideje: 2022.03.06.)

²⁸[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XC0513\(03\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XC0513(03)&from=EN) (Letöltés ideje: 2022.03.06.)

²⁹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1672 rendelete [2018. október 23.]

³⁰ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1672 rendelete [2018. október 23.]

³¹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1153 irányelve [2019. június 20.]

³² Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1153 irányelve [2019. június 20.]

2. a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás elleni küzdelem egységes uniós szabálykönyvének létrehozása;
3. a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás elleni küzdelem uniós szintű felügyeletének megvalósítása;
4. támogatási és együttműködési mechanizmus létrehozása a pénzügyi információk egységei számára;
5. az uniós szintű büntetőjogi rendelkezések érvényesítése és az információcsere; és
6. a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás elleni küzdelmet célzó uniós keret nemzetközi dimenziójának megerősítése.

A legújabb fejlemény az Európai Bizottság által 2021. július 20-án közzétett *jogalkotási javaslatcsomag*³³, ami reagálva az irányelvek egyes tagállamok által való átültetésének hiányára, bizonyos rendelkezéseket rendeleti szintre kíván emelni, ami azt jelentené, hogy ezen előírások külön tagállami átültetés nélkül, közvetlenül alkalmazandóak lennének. Ennek az előzménye, hogy 2019-ben a Tanács felkérte a Bizottságot, hogy mérlegelje azt, hogy esetleg e szabályozási terület valamennyi aspektusát *rendeletben nem lehetne-e hatékonyabban szabályozni*.

Az újdonságok közé tartozna egy új hatóság, a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemért felelős uniós hatóság (AMLA) felállítása, amely bizonyos uniós pénzügyi szolgáltatók felett közvetlen felügyeleti jogkörrel rendelkezne, emellett koordinációs és támogatói funkciókat látna el a nemzeti hatóságokkal szorosan együttműködve.³⁴ A közösségi jogalkotó az új pénzmosás elleni rendelet hatályát jelentős mértékben kiterjeszti, immáron a közösségi finanszírozási szolgáltatók, valamint a kriptoeszköz-szolgáltatók is a hatálya alá tartoznának, ez utóbbiak számára megtiltva anonim számlák, illetve kriptopénztárcaik vezetését.

Új irányelv elfogadását is tervezik, amely a jelenlegi direktívát fogja felváltani. Mindezekon túlmenően, a pénzügyi és egyéb információk bizonyos bűncselekmények megelőzése, felderítése, nyomozása és a vádeljárás lefolytatása céljából történő felhasználásának megkönnyítését szolgáló szabályok megállapításáról szóló irányelv módosítása is tervben van, amelynek kulcsfontosságú hozadéka a nemzeti bankszámlanyilvántartások összekapcsolása lenne, amelyhez a nemzeti pénzügyi információk egységei mellett a bűnüldöző hatóságok is hozzáférhetnének.

3. Nemzetközi együttműködések a pénzmosás területén

3.1. Történeti előzmények

*„A pénzmosás elleni küzdelemben az egyes államok által tett lépéseknek a lehető legszervezettebb formát kell ölteniük, meg kell felelniük a belső jogrend által támasztott követelményeknek, illetve nemzetközi standardoknak, továbbá elengedhetetlen, hogy bűnüldöző szervezetrendszerük képes legyen annak végrehajtására. A nemzetközi intézkedések is a hatékonyság irányába igyekeznek fejleszteni a nemzeti jogalkotást, bűnüldözést és igazságszolgáltatást.”*³⁵ A pénzmosással szembeni nemzetközi fellépés az 1980-as években

³³ https://ec.europa.eu/info/publications/210720-anti-money-laundering-counterterrorism-financing-terrorism_en
(Letöltés ideje: 2022.03.01.)

³⁴ <https://www.portfolio.hu/bank/20211005/a-penzmosas-lealdozo-csillaga-atvilagitott-kriptoalutak-503598>
(Letöltés ideje: 2022.03.01.)

³⁵ CECH András – SZÜTS Márton: A pénzmosás elleni küzdelem nemzetközi követelményrendszere és a magyar jog(szabályok). Külgazdaság, 2003/6. szám 79. o.

kezdődött, amikor is világossá vált a nemzetközi közösség számára, hogy a küzdelem hatékony eszköze lehet a bűncselekményből származó illegális pénzek nemzetközi áramlásának megállítására.³⁶ A pénzintézetek kulcsfontosságú szerepét a pénzmosás prevenciójában a bankok felügyeletét ellátó Bázeli Bizottság hangsúlyozta az elsők között.³⁷ A nemzetközi egységes fellépés érdekében több nemzetközi szervezetet is létrehoztak, amelyek feladata a pénzmosás és más, nemzetközi vonatkozású bűncselekmények üldözése, ezek közül a legfontosabb az OECD (Gazdasági Együtműködési és Fejlesztési Szervezet) égisze alatt létrehozott, már korábban említett Pénzügyi Akciócsoport (FATF), de az Európa Tanács Moneyval Bizottsága³⁸, az Egmont Csoport³⁹, és egyéb regionális munkacsoportok is számos fontos lépést tettek a pénzmosás elleni hatékony fellépés érdekében. Az Európa Tanács Minisztereinek Bizottsága 1980 júniusában fogadott el egy ajánlást, amelynek célja a bűncselekményekből származó pénz külföldre szállításának megakadályozása. Egyúttal felhívták a tagállamok figyelmét a gyanús ügyletek és ügyfelek azonosítására, valamint szorgalmazták egy esetleges nemzetközi összefogás kialakítását. Ezzel megkezdődött az e tárgyú tanácskozások folyamata, és közel azonos időben születtek meg az első dokumentumok, amelyek a pénzmosás jogi, technikai és szervezeti struktúráját megteremtették.

1988. december 20-án látott napvilágot a Bécsi Konvenció, a Kábítószeres és Pszichotróp Anyagok Illegális Kereskedelem Elleni Egyezménye, amelyet 67 ország írt alá az Egyesült Nemzetek Szervezete keretében. Ez a nemzetközi szerződés használta először a pénzmosás kifejezést, azonban még csak a kábítószer kereskedelemből származó bevételek tisztára mosására használta azt. A Bécsi Konvenció megfogalmazott számos alapelvet, amelyek alkalmazását előírta az ENSZ tagállamai számára. Ilyen alapelvként került rögzítésre többek között a súlyos bűncselekményekhez kapcsolódó pénzmosás kriminalizálása, a gyanús ügyletek bejelentésének kötelezettsége, a banki titoktartás megszüntetése, ügyfél-azonosítási eljárások szorgalmazása stb.⁴⁰ Ezzel egy időben jelent meg a Bázeli Nyilatkozat, amelyben a Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság iránymutatást adott a pénzintézetek részére a prevenció jegyében, megfogalmazta „a bankrendszer bűnözők általi pénzmosás céljára történő felhasználásának megelőzésére” vonatkozó iránymutatásokat.

Egy évvel később, 1989-ben állította fel a 7 vezető gazdasági hatalom (G7) a pénzmosás elleni fellépés nemzetközi koordinációjának kulcsfontosságú szervét, a Pénzügyi Akciócsoportot (FATF). A G7 Franciaországot, az Egyesült Államokat, az Egyesült Királyságot, Japánt, Németországot, Olaszországot és Kanadát foglalja magába. Az FATF a pénzmosás elleni küzdelem területén a legnagyobb aktivitást mutató nemzetközi testület, amelynek elsődleges feladata az országok programjai közötti összehangolás és a nemzeti hatóságok közötti kapcsolatok erősítése, valamint a Bécsi Konvenció alapelveinek gyakorlati megvalósítása lett. A tagok száma később fokozatosan bővült, jelenleg 39 tagállammal rendelkezik.

³⁶ SCHUBAUER László: A pénzmosás elleni küzdelem magyarországi büntetőjogi eszközrendszerének kialakulása, változásai és továbbfejlesztésének lehetőségei. In: Hollán Miklós – Barabás A. Tünde (szerk.): A negyedik magyar büntetőködex - régi és újabb vitakérdései, MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, 2017, 343. o.

³⁷ LILLEY i.m. 63. o.

³⁸ A MONEYVAL az Európa Tanács égisze alatt létrehozott Pénzmosás és Terrorizmus Finanszírozása Elleni Intézkedéseket Értékelő Szakértői Bizottság, amelynek Magyarország is tagja <https://www.coe.int/en/web/moneyval/home> (Letöltés ideje: 2022.01.10.)

³⁹ Az EGMONT Csoport a Pénzügyi Információs Egységek (Financial Intelligence Unit, FIU) informális hálózata, amelynek magyar FIU (Pénzmosás és Terrorizmusfinanszírozás Elleni Iroda) is tagja <https://www.egmontgroup.org/> (Letöltés ideje: 2022.01.10.)

⁴⁰ LILLEY i.m. 64. o.

1990. november 8-án az Európa Tanács megalkotta a Strasbourgi Konvenciót, amely a pénzmosásról, a bűncselekményből származó jövedelmek felkutatásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról szól. A következő állomás 1998, amikor is az ENSZ létrehozta a Nemzetközi Pénzmosás Információs Hálózatot (IMoLIN), amely az információk hozzáférését megkönnyítve a tagok számára egy elektronikus adatbázist alakított ki.⁴¹ Szintén ehhez az évhez köthető az ENSZ Kábítószer-ellenőrzési és Bűnmegelőzési Hivatala által megalkotott Pénzmosás Elleni Globális Program.

Mérföldkövet jelentett a pénzmosás nemzetközi jogi szabályozásában a 2000. december 14-én létrejött Palermói Egyezmény (Nemzetközi Szervezett Bűnözés Elleni Egyezmény). Az egyezmény az ENSZ keretében kötött, és számos előrelépést hozott. Az FATF ismertetése előtt az utolsó lényeges dokumentum, amiről szeretnék említést tenni az az Európa Tanácshoz köthető Varsói Egyezmény, amelynek aláírására 2005. május 6-án került sor. Ez a dokumentum kiterjesztette a Strasbourgi Konvenció hatályát a terrorizmus finanszírozására, és a kölcsönös együttműködés fokozását, valamint a hatékonyság növelését tűzte ki célul.⁴²

3.2. A Pénzmosás Elleni Pénzügyi Akció Munkacsoport (FATF)

Az FATF, vagy másik hivatalos francia nevén Le Groupe d'action financière sur le blanchiment des capitaux egy független, kormányközi, speciális hatáskörű szervezet, amely az OECD keretében kezdte meg működését 1989-ben. Nem szupranacionális a tevékenysége, így nem alkot kötelező erejű jogszabályokat, viszont helyette ajánlásokat tesz közzé, amelyek meghatározzák a pénzmosás elleni küzdelem naprakész és hatékony stratégiáját, és a tagállamok hozzájuk igazítják jogalkotásukat. Az FATF főbb feladatai közé tartozik a nemzetközi együttműködés fokozása, tagállamainak e tárgyú jogalkotásának ellenőrzése, vizsgálata, értékelése. A szervezet a pénzmosás elleni fellépés alapelveit 1990-ben 40 pontos (azóta többször módosított) ajánlásában fogalmazta meg, majd 9 speciális pontot tett közzé a terrorizmus-finanszírozás témakörében. Ezek az ajánlások olyan kulcsfontosságú elveket és iránymutatásokat tartalmaznak, hogy jelenleg is a nemzetközi pénzmosás elleni küzdelem alapszabályainak tekinthetők. A tagállamokról időszakonként jelentést készítenek, melyet az országok képviselői a plenáris ülésen vitatnak meg. A jelentések célja, hogy feltárják, mennyire vannak hatással az FATF ajánlások a tagállami szabályozásra, mennyire igazodnak azokhoz a nemzeti jogalkotók. A tagállamok kétféle módon ellenőrzik az ajánlások végrehajtását: egyrészt az önértékelő rendszerrel, másrészt a kölcsönös kiértékelés útján.⁴³ Előbbi azt jelenti, hogy saját szabályozásukat vetik vizsgálat alá, utóbbi esetében pedig egy másik tagország szakértői végzik el ezt a feladatot.

Az FATF előírja a tagállamok számára a Bécsi Konvenció ratifikálásának kötelezettségét. A pénzmosás alapbűncselekményeit a dokumentum szerint többféle módszerrel lehet meghatározni. Egyrészt az alapbűncselekmények minden bűncselekményre hivatkozással, másrészt az alapcselekmények valamely felsorolására hivatkozással írhatóak le, valamint elképzelhető ezeknek a kombinációja is. A tagállamok dönthetnek továbbá az ún. küszöb megközelítés mellett is, amely azt jelenti, hogy a büntetési tétellel fenyegetettség határozza meg az alapcselekményi kört. "Ha az adott ország a küszöb megközelítést alkalmazza, az alap-

⁴¹ BUGYÁKI Attila: A pénzmosás, mint biztonságpolitikai kihívás az Európai Unió gazdaságpolitikájának tükrében, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola, Budapest, 2017. 105–106.o. https://hbk.uni-nke.hu/document/hhk-uni-nke-hu/bugyaki-attila-a-penzmosas_-mint-biztonsagpolitikai-kihivas-az-europai-unio-gazdasagpolitikajanak-tukreben.original.pdf

⁴² JACSÓ i.m. (2013) 55. o.

⁴³ BUGYÁKI i.m. 122. o.

bűncselekmények kategóriája minimális követelményként foglalja magában a nemzeti joga alapján a súlyos bűncselekmény kategóriába tartozó összes bűncselekményt, vagy foglaljon magában minden olyan bűncselekményt, amely maximálisan egy évet meghaladható börtönbüntetéssel büntetendő."⁴⁴

A Pénzügyi Akciócsoport széles hatókörét igazolja, hogy számos nem-tagország is elkötelezte már magát az ajánlások követése mellett, valamint a tagállamok 2000. február 14-én megalkották a Nem Együttműködő Országok és Területek kategóriáját, amely alapján egy fekete listát tettek közzé azokról az országokról, melyek nem kooperatívak ezen a területen. A lista legnagyobb részét off-shore pénzügyi központok alkotják, amely területeken nem teljeskörűen szabályozott a bankok felügyelete, nincs visszaszorítva a banki titoktartás lehetősége, nem megfelelő a bejelentési rendszer, ügyfélazonosítási problémák állnak fenn stb.⁴⁵ A listán szerepel többek között Oroszország, Málta, Izrael, Ciprus.⁴⁶

Az FATF 2020 szeptemberében tette közzé egy ajánlást, amelynek címe *Virtual Assets - Red Flag Indicators of Money Laundering and Terrorist Financing*. A dokumentum célja a pénzügyi szervezetek, hatóságok és bűnüldöző szervek számára megkönnyíteni a gyanús pénzügyi ügyletek felismerését, azáltal, hogy az ajánlás egy felsorolást ad azokról a tényezőkről, amelyek bűncselekmény gyanújára adnak okot, illetve amelyek felvetik az ügylet legalitása ellenőrzésének szükségességét. Az FATF több mint száz jogesetet elemzett a témában, amelyek közül a legmeghatározóbbak meg is találhatóak az ajánlásban. Azok a tényezők tehát, amelyek bűncselekmény gyanúját vetik fel a következők: technológiai alkalmazások, amelyek lehetővé teszik, illetve fokozzák az anonimitást; földrajzi tényezők; a tranzakciók módszere és mérete; a feladó és a címzett profilja; valamint a tőke forrása.⁴⁷

1. Az első elem az *átutalások gyakorisága és összege*. Illegális tevékenységre utalhat például, ha rövid időn (például 24 órán) belül több alkalommal egy nagyobb összeget utalnak át, vagy ha többször, rendszeresen kerül átutalásra az összeg, ezt pedig hosszabb ideig nem követi semmilyen tranzakció. Gyanús lehet továbbá, ha olyan számla részére küldenek pénzt virtuálisan, amely olyan országban van bejegyezve, ahol gyenge a pénzmosás vagy terrorizmus-finanszírozás elleni jogi szabályozás.
2. A következő vizsgálandó körülmény a *tranzakció módszere*. Gyanúra ad okot, ha egy korábban inaktív számlára jelentős összeg kerül jóváírásra, majd a jóváírt összeget továbbutalják, illetve sok, kis összegű bejövő átutalás kerül jóváírásra a fizetési számlán, vagy arra több kisebb összeget fizetnek be, és ezt követően a teljes összeg átutalásra kerül, ha e tevékenység nem egyeztethető össze az ügyfél korábbi tevékenységével. Ezenkívül, bármely felhasználó gyanúba keveredhet azáltal, hogy meghatározott időpontban rendszeres tranzakciókat végez ugyanarra a számlára, vagy ugyanarról az IP címről.
3. A harmadik tényező az *anonimitás* problémaköre, amely a technológia fejlődésével egyre elterjedtebbé és könnyedén megvalósíthatóvá válik. Gyanúra ad okot, ha egy fogyasztó többféle virtuális eszközt használ tranzakciói végrehajtásához, különösen akkor, ha köztük olyanokat, amelyek névtelenséget biztosítanak, mint a "privacy coins". A címzett és a feladó profiljával, illetve szokatlan tevékenységével kapcsolatos tényezők: több eltérő nevű felhasználói fiók létrehozása, abból a célból, hogy

⁴⁴ http://accessibility.government.hu/download/6/9c/10000/Az_FATF_40_AJANLASa.doc (2022.02.08.)

⁴⁵ LILLEY i.m. 73. o.

⁴⁶ <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/1999%202000%20NCCT%20ENG.pdf> (2022.02.08.)

⁴⁷ <http://www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/virtual-assets-red-flag-indicators.html> (2022.02.08.)

kikerülhetővé váljanak az esetleges kereskedelmi korlátozások illetve limitek; bizalmatlan vagy korábban gyanúsként megjelölt IP címekről kezdeményezett tranzakciók; hiányos KYC adat vagy a fogyasztó elutasító reakciója a KYC dokumentumok igénylésekor. A KYC, vagyis *Know Your Customer* angol kifejezés ügyfél-átvilágítást jelent, olyan, pénzmosás elleni intézkedéseket foglal magában, amelyeket a bankok és egyéb pénzügyi szolgáltatók alkalmaznak az ügyfelek valódi kilétének és vagyonuk forrásának dokumentálására, és amelyek célja a források jogszerűségének biztosítása. Pénzmosás gyanúja esetén összevetik a KYC profilt az illető gazdasági tevékenységével.

Végül meg kell említeni a földrajzi kockázatokat is, hiszen a bűnözők könnyen ki tudják használni azt, hogy sok állam még nem ültette át teljes mértékben az FATF ajánlásait a virtuális fizetőeszközökre vonatkozóan. Ennek megfelelően például olyan címekre küldik a pénzeket, ahol inadekvát a KYC szabályozás.

4. Záró gondolatok

Az eddig leírtak alapján kétségtelenül megállapítható, hogy a pénzmosás jogi szabályozása hosszú fejlődésen ment keresztül, és ez a folyamat korántsem befejezett. Az Európai Unió egyre növekvő hangsúlyt fektet a bűncselekmény elleni egységes és hatékony fellépésre, és a nemzetközi szervezetek, valamint az általuk kibocsátott irányelvek, elvi iránymutatások ösztönzőleg hatnak az államok jogharmonizációja felé. A legtöbb ország jogi szabályozása javuló tendenciát mutat az FATF ajánlásainak való megfelelésben. A jogalkotó időközben nagy mértékben kiterjesztette a pénzmosás alapcselekményi körét, amelybe immáron jelenleg valamennyi vagyoni előnnyel járó deliktum beletartozik. Emellett fokozatosan bővült a gyanús ügyletek bejelentésére kötelezett szolgáltatók köre. Összességében tehát a lehetőségek adottak a pénzmosás, a piac működését gyengítő gazdasági ügyletek, valamint az ehhez kapcsolódó terrorizmus finanszírozás elleni hatékony fellépéshez. A gondot az eredményes büntető eljárások megindításának csekély mennyisége okozza, valamint az új bűnelkövetési módszerek (például a kriptovaluták) szabályozásának hiányosságai. Úgy gondolom, a jövőben érdemes az információtechnológiai eszközökön véghezvitt illegális pénzügyletek kiszűrésére és elemzésére fektetni a hangsúlyt, amellyel kapcsolatban az Európai Unió valószínűleg tartalmaz majd alkalmazandó elveket soron következő irányelvében. A hazai szabályozás tekintetében a 2021-ben hatályba lépő változások fordulópontot jelentettek az orgazdaság és a pénzmosás egybeolvadásával, ami számottevő újításokat fog hozni a jogalkalmazásban.